

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai tudományos tartalmu lap és a „Jogász-egylet” közlönye.

Szerkesztői

Szentmiklós-utca, Teleki-könyvtár-
lemi részét illető cikkek ku

Kiadó-hivatal

Wittich József könyvkereskedése, hová az előfizetési pénzek
és reklamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor
ára 6 kr.; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal; Pesten:
Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler
(Neu-Markt 11. sz.).

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész íven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Előfizetési fölhívás

„SZÉKELY HIRLAP”

politikai, tudományos tartalmu lap

és a

JOGÁSZEGYLET KÖZLÖNYÉRE.

Lapunk hetenként kétszer egész
nagy íven fog megjelenni. Előfizetési ára
évnegyedre 2 frt, félévre 4 frt.

Az előfizetési pénzek lapunk kiadóhivatalába,
Wittich József könyvkereskedésébe küldendők, hol
a pontos kiszolgáltatásról gondoskodva van.

Azon t. gyűjtők, kik tiz előfizetőt gyűj-
tenek, egy tisztelet példányról rendelkezhetnek.

Wittich J. könyvkereskedése,
kiadó.

Horváth Gáspár,
f. szerkesztő.

Maros-Vásárhely, jan. 27.

(y) A költségvetés feletti általános vitánál az ellenzék sajátságosan folytatja tovább a kiegyezési törvény elleni harcot — sajátságosan különösen a consequentiákat tekintve. — A mig mindketten ugyanazon dallamon kezdik: „ez az átkozott kiegyezési törvény az oka mindennek,“ a variációkban nagyon eltérnek egymástól. Kedves alkalmat szolgáltat az ellenzéknek azon magában eléggé sajnos és bizonyára, magára a kormányra nézve is alkalmatlan körülmény, hogy a miniszterium a jelen évi költségvetést beterjesztette ugyan, de a sommázat egybeállításánál nélkül. Ennek természetesen egyik nevezetes oka a delegációban rejlik, mert az későbbre alakulhatott és kezdhette meg munkálkodását, mint rendesen kellett volna, s így a közös költségvetés megállapítva még nem lévén, a sommázat egybeállításánál sem vala lehetséges. Ennek megint az az átkozott kiegyezési törvény az oka, mely a birodalom két fele közötti közügyek létezését ismerte el s azoknak közös egyetértéssel elintézését is igazságosnak tekintve, delegációt teremtett, melylyel rendkívüli körülmények között a czélt soha sem lehet úgy elérni, mint rendesen között; ez pedig a természetben nem így szokott történni, mert hiszen a tavasz, mikor eljön annak ideje, ám legyen fagy vagy meleg, egyaránt meghozza a termésnek virágait s a nemes szőlőfának fürtjei a rendkívül esős nyaru és őszi 1870-ben csak éppen úgy elkészültek, mint a más rendes időjárású években. Voltak-e tehát rendkívüli körülmények, melyek a Lajthán innen vagy túl a delegáció megválaszthatását akadályozták vagy sem, az éppen semmi tekintet nem érdemel, elég annyi, hogy a delegáció maga rendes idejében be nem fejezte munkálkodását, ezért a miniszterium a sommás egybeállítást el nem készíthette, ergo a delegáció egy kárhuzatos intézmény, mely a képviselőház minden jogait elnyeli, azért azon miniszterekben, kik ezen intézményt fenn akarják tartani, bizni többé nem szabad költséget nekik megszavazni nem lehet. Ez a szélső bal eszemenete, melynek fonalán végül bizalmatlanságot akar szavaztatni. Ezt ugyan értjük, ha bár Si-

monyi E. ur ahoz eljuthatását, hogy a miniszteriumnak bizalmatlansági szavazatot indítványozhasson ugyanazon 1867. 12. t. cikknek köszönhető, mely az ország jogait megcsontította, — ha bár a külügyekre vonatkozó eljárásában követendő politikájára nézve a minisztert ugyanezen alapon interpellálhatja s a jogaiban megcsorbitott nemzet — mit eddig semmi módon nem tett — legalább a delegációban kérdőre vonhatja a közös külügyminisztert eljárásáért és magatartásáért stb. stb. No de hiszen ez mind nem ér semmit, mert hát adózni még is csak kell; oly hatalommal, hogy a világ körülöttünk egy-egy derült, vagy hamar intésünkre éppen úgy mozogjon a mint nekünk tetszenék, még sem nőttük ki magunkat, még csak hadsergünk sincs akkora, melytől egész Európa reszkessen; aztán meg azon jogaink meg voltak nekünk régen is, ha nem is éppen olyan szabatosan, de olyan kerülő szavakban, melyeket tetszés szerint meg lehetett kerülni, s meg is kerültek. csakugyan meg voltak irva törvényeinkben, az pedig, hogy gyakoroltuk, vagy, hogy midőn meg-meg kísértettük volna jogainkat érvényesíteni is, leütöttek fülünk mellett, éppen semmit sem tesz, meg volt irva a törvény delegáció nélkül, s legalább nem volt benne közös ügyről szó, mert hiszen, hogy ne sokat fárasszuk magunkat, eligazította más a miénket, még pedig rendesen, a nélkül, hogy interpellálhattuk volna érette. Mindezt értjük bármennyire sajátságos eszemenet is, mert hiszen elvégre a nem természetés okoskodást is megszokja az ember s az ellenzék sok ideje már, hogy szoktatgat hozzá. De azt, a mit Tisza K. a közép bal vezérszónoka felállit, hogy az államköltségvetés alkotmányosan megszavazását bizalmi kérdésnek nem tekinti — mit pedig alkotmányos képviselő mellett mindig annak tekintettek s nehezen volnánk képesek feltenni, hogy maga T. K. is a nemzet képviselőjének bizalmában állónak fogná tekinteni azon kormányt, melynek számára a költség meg nem szavaztatott, — ezt valóban megérteni képesek nem vagyunk. S még kevésbé vagyunk képesek megérteni azt, hogy a mig a balközép az 1867. 12. t. cikkre nézve elfogadja és magáévá teszi mindazon kárhuzatásokat, melyeket a szélső-bal proclamál, mikép térhet el azon egyedüli egyenes következtetéstől, melyet ez teljes következetességgel elvon azokból. A közép balnak még is éreznie kell bizonyos nyomását a helyzetnek, mert visszatartoztatja attól, hogy e jelen kormánynak bizalmatlanságot szavazzon, de e lidérez nyomást felismerni vagy legalább, hogy attól kizoztatik, bevallani nem akarja.

És minek nem oka még az az 1867. 12. t. cz. midőn az erdélyi részek egyik képviselője felfedezte, hogy ez az oka annak, hogy az erdélyi képviselőknél legnagyobb része a többséghez tartozik, talán még annak is, hogy a kormány rosszul van értesülve erdélyi viszonyainkról, a rendőrség fenn tartatik, az igazságszolgáltatás rendezetlen sat. sat. De hiszen abból, hogy a közügyei törvény azon többséget, mely azt alkotta fenntartja, bizonyára nem arra következtethetni, hogy a nemzet azt éppen annyira kárhuzatosnak tekintené s valameddig a nem-

zet annak nem tekinti, minden nyomon megkísérten compromissiot támasztani felette nem csak azért, mert a drága időt ok nélkül rabolja, el káros, de káros mert az alkotmányos érzületet zavarja, valamenyiszer az alkotmányosan hozott törvény, valameddig éppen azon úton megváltoztatva, nincs minden nyomon compromittatik a nép legalább egy, — ha szinte kissebbrészenek is érzületében.

De hiszen nincsen ebben semmi kár — szeretik állítani sokan. Az ellenzék ugy is kissebbségben van, s azért az a közügyei törvény, delegációjával együtt éppen úgy megmarad. — Hát az elvesztett idő, mely reform kérdéseinknek alapos megvitatásától elraboltatik? Hát a törvény iránti tisztelet megingatása? Hát az erőnek elfecsérlése, hogy legfontosabb reformkérdéseinknek megvitatásához csak akkor érkezhettek el a törvényhozó gyűlés, midőn e meddő tusákban már teljesen kimerült? Hát, hogy e miatt rendezett állapotba nem jöhetünk? hogy a megyéket, községeket, igazságszolgáltatást rendezni nem lehet, s hogy éppen e miatt Erdélyben az anyiszor megtámadott királyi biztosi intézmény fenn — és a csendőrségnek megtartása még mindig — s ha így tart még nagyon is hosszason — szükséges marad? Valjon kárpótólják-e mind ezekért népünket a függetlenség, egyenlőség és testvériség nevében kiszórt éppen annyira nem független, mint a testvériség hőbb vonzalmait megteremteni nem képes phrasissok?

Bizony nagyon is eljött volna már az ideje annak, hogy ellenzékünk olyan valamiért is küzdjön miről legalább felteheti, hogy eredményhez is juthat, — hogy a nemzeti előhaladást az ország jobb létét elősegítette vele.

Tudósítás

a „Jogász-egylet” f. hó 23-án tartott első rendes üléséről és az eddigelő tartott két választmányi gyűlésről.

A jogász-egylet folyó hó 23-án tartotta első rendes havi ülését, melyet b. Apór Károly elnök a következő beszéddel nyitott meg:

Tisztelt uraim! Midőn a marosvásárhelyi jogász-egylet rendes gyűlésének egybegyűlt érdemteljes tagjait üdvözlölém, nem tehetem, hogy fel ne derítsem annak okát, miért történt az első rendes ülésnek ily késői egybehívása, midőn az alapszabályok XV. fejezetének 37-ik szakasza azt rendeli, hogy a rendes ülések minden hóban megtartandók.

A kor, melyben élünk, minden tekintetben átmeneti; minden jelenség a társadalmi ügy, mint a nyilvános életben tanúsítja ezen állításom valóságát. A leélt korszakban, midőn kiváltság nélkül hazánkban senki jogokat nem gyakorolhatott, és a közügyek iránti érdeklődés egyesek buzgalmatól, áldozatkészségtől függött, az egyén mindenben előtérben állott, és az ő képessége, mind szellemi, mind anyagi tekintetben biztosítékot nyújtott bármely eszme megtestesítésére. Nem így van ez jelenleg.

Az egyén ma a társadalomnak csak egy tagja, ki egy maga a legjobb szándékkal is kevés eredményt mutathat; munkássága csak a népszámas működéséhez hasonlítható, ki egymaga vajmi későre végezné be az épületet, ha mindjárt egész erejét, igyekezetét annak felépítésére fordítaná is. A polgári szabadság, a jogok és kötelezettségek egyenlősítése a társulásnak szükségét állította már ma előtérbe, és egy társulat se fog hivatásának megfelelni, ha annak minden tagja a társulási eszme megtestesítéséhez egész igyekezettel és lelkes buzgalommal hozzá nem járul. Azon közönbösség, melylyel ma egy közöserdekű gyűlésre való meghívást félredobunk, holnap az aláírási íven elváltatott kötelezettség teljesítése alól ma-

gunkat kivonjuk, azon gondatlanság, melyet ma egy, holnap más nemes czélú társulástól közreműködési tevékenységünket megtagadjuk, tiszta bizonyítványa annak, hogy a polgári szabadságnak, a jogok és kötelezettségek egyenlőségének magasztos elvét magunkéva nem tettük, hogy az átmeneti időszaknak stadiumában vagyunk, midőn a régi kornak hibáit még le nem vetkeztük, az új kornak előnyeit még felhasználni nem bírjuk. Igen uraim fájdalommal kell kijelentem, hogy az első rendes ülés megtartása elhalasztást szenvedett, mert egy nagy része a közös czélra társult tagjainknak kötelezettsége teljesítésében késlekedett, és az igazgató választmány által a szakosztályok megalakítása czéljából kibocsátott bejegyzési íveket a jelentkezésre felhívtak meg nem jelenése miatt köröztetni kellett, míg azok annyira is beteltek, mint ma szerencsések vagyunk azokat a rendes gyűlésnek bemutatni.

Mindezen kellemetlen körülmények dacára is engedjék meg uraim, hogy azon reményt fejezhessék ki, miszerint csak a kezdet bir ily nehézségekkel és egyetünk tagtársainak buzgalma azon czél iránt, melyet magunknak kitűztünk, nem csak nem fog csökkenni, hanem lelkes közreműködésük által oda fog növekedni, hogy azoknak jóslata, kik egyetünknek igen rövid élettartamot ígértek, nem teljesülend, és nekünk sikerülend annak életképességét bebizonyítani. Ennek előbeszátása után az ülést megnyitlnak nyilvánítom.

E gyűlésen

1. folytatattván az aláírások azon iveken, melyek már az első választmányi gyűlésen megnyitattak volt, mind a négy szakosztály megalakulnak mondatott ki, s elhatározottat, hogy az 1-ső szakosztály f. hó 30-án, a 2-ik 31-én, a 3-ik február 3-án és a 4-ik feb. 4-én tartandja első ülését s választandja meg azon elnökét és jegyzőjét. Azontul mindenik szakosztálynak minden héten lesz egy ülése — az „ügyrend“ értelmében — és pedig az 1-nek minden hétfőn, a 2-diknak minden kedden, a 3-diknak minden pénteken és a 4-iknek minden szombaton, délután 4 órakor, a Teleki-könyvtár olvasó-termében.

2. Elhatározottat, hogy a vidéki tagok is szólittassanak fel szakosztályok alakítására s a szakosztályi működés minél hamarabb leendő megkezdésére, az alapszabályok és az ügyrend értelmében.

3. A debreczeni ügyvéd-egylet észrevételei az urbéri és rokon viszonyok rendezésére vonatkozó törvényjavaslatokra áttétettek ez 1-ső szakosztályhoz, hogy ez az említett törvényjavaslatokat minél előbb tárgyalván, ez észrevételeket is vegye figyelembe,

4. Elhatározottat, hogy a rendes ülések minden hónap első csütörtökén fognak tartatni, délután 4 órakor, a királyi ítélő tábla nagytermében (mindaddig, míg az egyletnek erre alkalmas saját helyisége leendő). Ezen gyűlésekre a tagok

külön-külön nem fognak meghivatni, az egylet közlönyében azonban minden gyűlésre vonatkozólag meg fog jelenni a figyelmeztetés. — Azon esetben pedig, ha a gyűlés bármely ok miatt meg nem tartathatnék, a tagok erről egyenkint értesíttetni fognak.

5. A birói szervezés kérdésére, különösen a bíróságok számára, elhelyezésére és illetékességére vonatkozólag utasítandónak határozta a gyűlés a 2-ik és 4-ik szakosztályt, hogy indokolt véleményét minél előbb elkészítse.

Választmányi gyűlés eddigelő kettő tartatott, az egyik 1870. november 26-án, a másik pedig december 20-án.

Az elsőben

1. bizottság küldetett ki a tagok számbavételére s annak folytán az egylet tagjai hiteles kimutatásának elkészítésére.

2. Megnyitattak a szakosztályi aláírási iver s az aláírás a választmány jelen volt tagjai részéről meg is küldetett. Egyszersmind elhatározottat, hogy ez iver tétessenek le a fitkár lakásán, s a tagok szólittassanak fel, hogy aláírásaikat minél előbb tegyék meg.

3. Bizottság küldetett ki, hogy véleményt adjon az egylet közlönyére vonatkozólag, s különösen, hogy értekezék a „Székely Hírlap“ szerkesztő-tulajdonosával a felett: minő feltételek alatt volna hajlandó lapját az egylet rendelkezése alá bocsátani.

4. Elrendeltetett az alapszabályok elküldése mindazok számára, kik az első tömeges szétküldés után irtak alá. Egyszersmind elhatározottat, hogy az alapszabályok és az alakító gyűlésen megállapított, ügyrend nyomassanak ki — a könynyebb használat tekintetéből — együtt egy 8-ad rétü füzetben s minden egyleti tagnak küldésük egy példány.

5. A debreczeni ügyvéd-egyletnek az urbéri és rokon viszonyok rendezésére vonatkozó törvényjavaslatokra tett észrevételei megküldéséért — a közgyűlés határozata alapján — köszönő irat küldetett.

6. Elhatározottat az alakító közgyűlés jegyzőkönyvének kinyomatása s a tagok számára szétküldése.

7. Ideiglenes helyiségül elfogadta a választmány a Teleki-könyvtár olvasó szobáját, melyet gr. Teleki Sámuel ur ő mlga az egylet számára minden díj nélkül felajánlott, s a gróf urnak ezen ajánlatáért s azon nagybecsü ígéretéért, hogy a

könyvtárt újabb jog- és államtudományi művekkel szaporítandja s különösen külföldi jog- és államtudományi folyóiratokat rendel meg, köszönetet szavazott.

A 2-ik választmányi gyűlésen

1. Bemutattatott az egyleti tagok hiteles névsora, melyből kitűnik, hogy még sokan nem tettek eleget az aláírás által elvállalt fizetési kötelezettségüknek, elhatározottat, hogy mindezek szólittassanak fel tagsági díjaik 1871. febr. 15-ig leendő befizetésére.

2. Az egylet rendes közlönyéül a választmány — az 1870 nov. 10-én tartott közgyűlés erre vonatkozó meghatalmazása alapján és határai között — a Maros-Vásárhelytt megjelenő „Székely Hírlap“-ot választotta, s erre vonatkozólag egyfelől annak tulajdonosával, ki a lap szerkesztését továbbra is elvállalni sziveskedett, oly szerződésre lépett, miszerint az egylet tudományos és hivatalos közleményeire a lapot az egyletnek rendelkezésére bocsátja; másfelől annak kiadása felett a helybeli Wittich József czég alatti könyvkereskedéssel — az egylet czéljainak előmozdítására mulhatlanul szükséges lehető legkisebb áldozat mellett — azon előnyös szerződésre lépett, mely szerint az egylet tagjai e lapot, mely az eddiginél kétszer nagyobb alakban és legtöbbszörre felerészben szaktartalommal jelenend meg, az egylet tagjainak az előfizetési ár feléért — és így egész évre 8 frt helyett 4 frtéért — adja.

3. A közgyűlés azon feliratára, melyben a törvénykezési hirdetések kiadási jogát, a maros-vásárhelyi kir. ítélő tábla területére vonatkozólag, az egylet közlönye számára kérte, a nmlsgu igazságügyi miniszter ur tagadólag válaszolván, minthogy az említett hirdetésekre nézve szerződések állnak fen: a választmány elhatározta, hogy a nmlgu miniszter ur egy újabb feliratban kérésék meg az egylet kérelmének előjegyeztetésére s az akadályok megszüntetése után leendő teljesítésére.

A sommás perekben hozott ítélet kihirdetésekor, a peres fél a bejelentett perorvoslatot indokolhatja-e — s élhet-e a „felebbvitel“ általános kivételével?

A peresfél némelyike azon nézetét kívánná érvényesíteni: hogy a sommás bíróság által kihirdetett ítélet ellen rögtön bejelentett perorvoslatot, közvetlenül a jegyzőkönyv végén indokolhassa.

TÁRCZA.

Zoologiai tanulmány.

Az állatok lelki tehetségéről.

(Németből.)

2. A ló, macska, majom és más állatoknál.

(Folytatás.)

A nagy Napoleon is sokat irt a ló dicsőítésére, s többek közt azt is állítá, hogy az állatoknak is van közlekedési eszközül bizonyos nyelvök, és hogy az ember az állatok között nem az egyetlen, hanem csak a legjobb gondolkodó. Azt állítja a császár, hogy neki volt egy oly lóva, mely tisztán tudta, hogy ő egy Napoleont víz hátán, s urán és ennek lovagló inasán kívül senkinek sem engedé hátára ülni, de valahányszor az inas ült rajta, a ló mozdulatait egészen megváltoztatta. A császár bizonyosan nem esalódott, mert a ló rendkívül hűu állat, és mozdulatai egészen mások, ha szépen ki van takarítva s hámja új és fényes. A Napoleon lovának tehát szükségképen tudnia kellett, hogy neki bizonyos elsőséget engednek, de csak akkor, ha a császárt, és nem midőn az inast hordja hátán. Nehéz kitalálni, hogy az északi népek minden állatok közül miért tekintik a szamarat az ostobaság képviselőjeként? holott a keleti s főleg arab költők az erő és szépség hasonlatául használják, és Spanyolhonban is, hol tenyésztésére nagy gond van fordítva, bizonyos szolgálatait a lóhoz hasonlólag becsülik, még inkább az öszvért, mely iránt a spanyol hajtsárok ép oly kimélő bánásmódot tanusítanak, mint az arab nemes fajú lóva iránt.

Scott Walter a macskákat az emberek bizonyos titokteljes fájának állítá, miután sokkal több dolog fordul meg agyukban, semhogy észrevehetnők. Azonban kétségtelen, hogy szellemi fejlettség tekintetében a macska alább áll a kutyanál, miért erre vonatkozó adataink is hasonlíthatlanul kevesebbek. Az állatbuvár Lee asszony anyósának volt két kedvence, egy macska és egy kanári madár, melyeket ő előbb elkülönítve tartott, de egyszer gondatlanságából azon helyzetbe jöttek, hogy egymást kölcsönösen közelebb ismerhették meg. A kanári szabadon röpdösve a szobában a macska hátára röpült, mit ez barátságosan látta; egy szer azonban a macska, red szemével

délyének engedve, szájába kapta a kanarit s az ágyra ugrott vele, szörét fölborozván, farkát kinyújtván és szemét megnyitván. A tulajdonosnő már kanáriját elvesztettnek hitte, midőn észre veszi, hogy a betámasztott ajtón egy idegen macska toladott a szobába, a mi miatt a házi macska fölingereltetett, miután félt, hogy az idegen régi játszótársát bántalmazni fogja. — Oly gyakoriak az esetek arra nézve, hogy a macskák uraik megöletése után a bűnöst az illetőre való ugrás által álarcozták le, miszerint azokat költeményeknek nem tekinthetjük. Hiteles adat bizonyítja azt is, hogy a szobába zárt macskák kinyitották az ajtót, ha az csak közönséges vaskilincsel volt kizárva. A kutya az emberrel való húzamos együttlét által sokat eltanul tőle, míg ellenben a macskánál az értelmesség minden mozzanatai eredetiek; ő nem tartozván a tanulékony állatok közé, neki mindent önmagából kell merítenie, úgy hogy a macska valódi önmagától mivelt állat.

A rókát a ravaszság remekének szoktuk tartani, és Buffon annak barlang készítmódjáért magas rangot tulajdonított az értelmes állatok között. Nem az állatmésék, hanem a többször igazolt tények közé tartozik az n jelenet, hogy a róka a madarak törbeajtése végett néha holtaknak tettei magát, hogy így, ha azok közelébe jönnek, rájuk ugordhassék. Garraat beszéli egy rókának következő ravaszágát, mely azonban oly rendkívüli, hogy nem vagyunk hajlandók vitázni azokkal, kik azt költemény, vagy félreértésnek tartanak. Egy vadászakutyától üldözött róka meglátván egy földmivest a mezőn szántani, feléje közeledett s vigan és csendesen ment előre az eke előtt. Azt ugyan gondolhatta a róka, hogy őt a földmives részéről semmi veszély sem fenyegeti, az azonban csaknem hihetetlennek látszik, miszerint ő ki tudta számítani, hogy az eke az ő hátrahagyott nyomait fel fogja forgatni, és üldözdi más utra téríteni. Egy leicesteri hiri rókát többször vadászat alkalmával, mindig egy és ugyanazon helyen vesztettek el a kutyák; végre kitalálták az okát; a róka ugyanis mindig egy elvágott tetejű eleven gyeplőre ugrott fel s azon egy darabig előre futott; természetesen mindig e helynél kellett a kutyáknak elveszteni a nyomot; a rókának ez okos esele még egy üldözött veres bőrű indiának is becsületére vált volna. A szabad állapotban levő róka hajlandó szövetségeket kötni közös válsalatok kivételére. — A híres természetvizsgáló Steller Györgynek Bering Vitus felfedezővel a Bering szigeten történt veszélyes találása alkalmával is alkalmá volt

az északi rókák okosságát bámulni. Ha ugyanis a hajótöröttek élelmi készletüket az által hitték biztosítva, hogy azokat gödrökbe rejtve, nagy kőveket gördítettek felibök, mit sem használt, mert ez állatok mindaddig kölesönösen támogatták egymást, míg egyesített törekvéseiknek sikerült minden akadályt elhárítani. Ha pedig a készleteket földbe ástott károkra akasztották, akkor a rókák felásták a földet, míg a karó kidült; és ha zsákmányukat egyszerre nem tudták megenni, a maradékot elhurcozták, sőt kétszer, háromszor jöttek utána, míg mind elrejtették. Pontoppidán mondja, hogy ő meglesett egy északi rókát, mely a halász kunyhóból kidobott halfejeket összegyűjtötte; s azután a közelben lesbe állott, hogy rárohanjon az első varjura, mely a csalétekre alászáll. A ki ilyesmit maga látott és tapasztalt, annak állitnia kell, hogy az állatok és az ember értelmi tehetsége közt csak fokozat és minőségbeli különbség létezik. — Azonban mégis a fentebbi esetet látnunk kell vala, hogy elhigyük. Egyébiránt vannak ostoba rókák is. Brodie Benjamin mondja, hogy vadászat alkalmával egy keményen üldözött róka meglátja, miszerint egy nyúl fut keresztül előtte. Elfeledi e miatt saját veszélyes helyzetét, a vadász felé fordul s a kutyák zsákmányává lesz. Mindezen észlelődséknél az állatoknak nem átlagos értelmességéről van szó, hanem csak egyes szembevetendő miveletekről, mert bizonyos foku egyéniséggel minden állat bir, és pedig nemcsak az oly magas tehetségű, minő az elefant és kutya, melyeknél ez állitást senki kétségbe nem vonja, hanem még oly állat is, melyről legkevésbé gyanitná az ember, pl. egy szabad állapotban levő madár. Ez állitást mindaz, ki szabadon levő éneklő madarat étet és magához szoktat, igazolhatja. Ha tehát Watson, Benjamin úr esetében annak bizonyosságát látja, hogy az állatok értelmi tehetsége nem elégséges természeti ösztönüket féken tartani, mert ez esetben a róka étvágja a nyúlra hatalmasabb volt okosságánál, erre nézve azt mondhatjuk, hogy ugyanez áll az embereket illetőleg is. Tudvalevőleg a hollandok egy tengeri esata után kötött fegyvernyugvás alkalmával a spanyoloknak, kik a löszerekből kifogytak alkalmával adtak el, melylyel őket ellenségeik tönkre tették; ez esetben is a hollandok csere-bere ösztöne hatalmasabb volt megfontolásuknál.

(Folytatása köv.)

Páll Károly.

De ez szabálytalanság s káros is lenne.

Mert a prt. 125. § csak azt rendeli: hogy a felebezés, vagy semmisségi panasz — bejelentése bejegyzendő. S midőn megengedi azt, hogy bejelentett felebezését, vagy semmisségi panaszát 8 nap alatt írásban indokolhassa, kiszabta az utat, melyet követnie kell, s elzárja attól, hogy indokait a jegyzőkönyvbe bevezethesse.

Kegyetlenség lenne az egyes bíróra, azt kívánni tőle, hogy eljárása keretében foglalja be, már a vesztes által feligazolt kedélyü peresét indokait; de káros is a többi tárgyalás elővetelét méltán követelő más peresfelekre nézve.

Azonban ezen nézet nem rekeszti el a peresfelet attól, hogy meg ne határozza tárgyalag panaszát, mennyiben a bírói határozatot sérelmesnek tartja az ítélet egyik vagy másik ágára nézve.

Sőt ez éppen kijelentendő, különösen: ha indokait nem szándékozik írásban beadni, mert az által a felül vizsgálat könnyítettik — sőt esetben a felebbviteli békly meggazdálkodtatik.

Itt szabad legyen árnyékolni, hogy sommás eljárásban nem szabad azon eljárásnak bekövetkezni: mely szerint a sérelmes egyszerűleg „felebbvitel“-t jelentsen be.

Ugyan is a prt. 125. § meghatározza, hogy felebezését, vagy semmisségi panaszát tartozik bejelenteni; s ezen kettő a 275. §. szerint egy beadványban annál kevésbé egy szóban össze nem kapcsolható.

Ez okon észszerűbbnek tartom azon eljárást, hogy az első folyamodási-bíró szabály ellenes bejelentés elfogadását hivatalból — a bejelentés végzésileg visszautasítandó — tagadja meg, — minthogy a felebbvitel bejelentése következtében az iratok előbb a semmitőszékhez terjesztessenek föl, s e az per érdemében hozandó ítélet végett a perleveleket a felebbviteli bírósághoz tegye át: mint ezt a nagy méltóságu m. kir. curia, mint semmitőszéknek 1870. április 29-én 2889./870 sz. a. hozott határozatánál fogva már életbe léptettek lenni tisztelem. H.

— **Országgyűlés.** A képviselőház, e hó 21-ikén fogott évi nagy munkája, a költségvetés tárgyalásához. Ezt megelőzőleg Horn E. bankügyben, Szathmáry K. a katonák fegyverviselése tárgyában szolgálton kívül, adtak bé interpellációkat. Irányi D. határozati javaslatot terjesztett elő, aziránt, hogy: utasítsa a képviselőház a miniszteriumot törvényjavaslat készítésére, mely szerint „a rendszeresített államhivatalok, — az államtitkári miniszteri tanácsosi és ezekkel egyrangú, valamint az elnöki titkári állomás kivételével — meghatározott vizsgálat és bizonyítványok alapján, az illető miniszter által kinevezett bizottmány előtt, pályázat után töltsenek be; fennmaradván a miniszternek azon jog, hogy az ajánlottak közül szabadon választhasson.“ Ezután Széll K. a pénzügyi bizottság előadója ismertette a bizottság által követelt elveket, s a költségvetésben nyilatkozó pénzügyi helyzetet, megjegyezvén, hogy a jelen költségvetés szabotabb az eddigiekénél, minthogy az a miniszterek részéről együttesen terjesztetett elő. Az előadó után Simonyi beszélt hosszasan. „Még a szomorú fiúlának is van virága.“ A Simonyi beszédében is lehetett némi mulatságot találni. Az a haszna meg volt mindenesetre, hogy: alkalmat adott Kerkápoly pénzügyminiszternek, annak tetteit „ad absurdum“ redukálni, kimutatván, hogy az a hosszú bünlajstrom, melynek alapján, Simonyi a költségvetés félretételét kívánja, vagy nem is volt igaz soha, vagy legalább most nem az. A pénzügyér után Máriássy B. szónokolt, mérséklettel, és elég szakismerettel.

Min. rendelet a jogi tanulmányok magán tanulása iránt.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által a jogi tanulmányok magán-tanulására nézve a királyi s kath. jogtanodák igazgatóságaihoz 1870. dec. 23-án 28,532. sz. alatt intézett szabályrendelet, s erre vonatkozólag a ministerium közvetlen rendelkezése alatt álló jogtanodákat illetőleg megalapított szabályzat következő:

A tanulási szabadság elvénél fogva mindenki azon módokat és eszközöket választhatja a gyakorlati életpályához szükséges ismeretek megszerzésére, melyek egyéni viszonyainak leginkább megfelelnek, — s e tekintetben a nyilvános, vagy magán tanulást illetőleg a köztanügy érdeke csak azon tanulmányokra nézve, s oly tanodáknál szabhat korlátokat, a mely tanulmányok demonstratív oktatást, kísérletekkel, mutatóanyagokkal és gyakorlatokkal összekötött tanítást igényelnek, s a mely tanodák közvetlenül a tudományos képzettség magasabb fokozatának, a tudori rang elnyerésére képesítik növendékeiket.

A jogi tanulmányok, s azon jogtanodák, melyek a tanulót jogi szigorlatok letételére közvetlenül nem képesítik, s melyek legközelebbi célja növendékeiket a gyakorlati szakpályára előkészíteni, nem tartozván azon tanulmányok s tanodák közé, melyekre nézve az általánosan érvényre emelt tanulási szabadság elvénél fogva a fentebb említett körülmények miatt a magán-társulás korlátozható, — a tanhatósági engedélyt, mely eddig-éle a fenemlített jogtanodákat illetőleg a magán tanulásra kívántatott, jövőre nézve általában megszüntetem, s ehhez képest a jogi tanulmányok magán-tanulására nézve a közvetlen rendelkezésem alatt álló fentebb említett minőségű jogtanodákat illetőleg a mellékelt szabályzatot állapítottam meg, melynek a néhány példányát az igazgatóságnak kellő közlirretétel, tudomás és alkalmazás végett oly megjegyzéssel küldöm meg, miszerint ezen szabályzat azonnal életbe lép — s az azzal elenkező, eddigelő fennállott szabályok és rendeletek hatályon kívül tételnek.

1. §. Magántanulásnak csak oly jogtanodáknál lehet helye, melyek tanfolyamainak bevégezése által a tanulót jogi szigorlatok letételére közvetlenül nem képesítetik.

Ezeknél a magántanulásra külön tanhatósági engedély nem szükséges.

2. §. Ily jogtanodáknál azonban magántanulással csak azok élhetnek, kik a jogi tanulmányok hallgatására szabályszerűen megkivánt előkészülettel bírnak, s e szerint az első évi tanfolyamra nézve az érettségi vizsgálatot kellő sikerrel kiállottak, s a többi tanfolyamokat illetőleg az ezeket megelőző tanfolyamok összes tanulmányából a vizsgálatokat kellő sikerrel letették. (Folytatása következik.)

— Páris bombázása ellen. a „Journal officiel“ január 10-ki számának nemhivatalos része következő tiltakozást teszi közzé.

„Egy több mint 3 havi elzárás után az ellenség december 30-án megkezdé erődeink bombázását, s 6 nap mulva a városét; a vetágyu-golyók zápora, melyek közül néhányan 94 kilogrammot (körülbelül 2 mázsa) nyomnak és az ostromlás történetében legelőször használtatnak, vetetett Páris felé, melyek a rokkantak palotájából a Museunig terjednek. A lödőzés éjjel és nappal, félbeszakítás nélkül oly dühösen folytatott, hogy 8- és 9-ik hőzi éjjel a Saint-Sulpice és Odeon között fekvő városrészben 2 perezig szakadatlan bombahullás volt.

E golyók, sebesülteinkkel telt kórodáinkat mindennél elérték, az ambulance-okat, tanintézeteket, muzeum és könyvtárakat, a Saint-Sulpice, Sorbonne és Val-de-Grace templomokat, meglehetősen számu magánházakat. Nők lövettek meg részint az utcán, részint ágyaikban. Gyermekek anyjuk karjai közt találtattak a golyók által. A Vougarard-utcában levő tanodában, hol az ujjabkor művészet remekművei találtattak, és a kertben, hol egy ambulance volt melyet azonban gyorsan el kellett távolítani, egy óra alatt több mint 20 bomba hullott le.

A muzeum híres üveghezai, melyeknek párját kell keresni, tökéletesen össze vették rombolva. Val-de-Grace-ban ez éjjel két sebesült, köztük egy nemzetőr, ágyaikban lövettek meg. Ezen kórodában, melyre világhírű kupolájáról több mértföldnyiről reá lehet ismerni, a bombázás nyomai láthatók, udvaraiában, betegápoló termeiben és templomán, melynek párkányzata lepattant. Semmi értesítés sem előzte meg e dühös támadást; Páris rögtön harcmezővé változott át, és büszkeséggel mondhatjuk, hogy a nők szintoly bátorságot tanusítottak, mint a férfiak, sehol sem mutatkozott félelem.

Ezek a porosz hadsereg és a közöttük levő király dicső tettei.

A kormány bizonyítékul adja ezt Franciaország, Európa és a történelem számára.

Románia.*) A dunai fejedelemségekbeni miniszterválság alapja még a múlt év decz. 23-án az országgyűlés által a fejedelemehez intézett felirathat kereshető, melyre a fejedelem válasza a román lapok szerint következőleg hangzik:

„A végrehajtó hatalom boldognak érzi magát, midőn eltökéltnék látja a házat a kormány által felhívott fejedőrködést gyakorolni s különös tekintettel leend a nemzet akarására, a nép óhajaira és mindenek felett oda fog hatni, hogy jövőre a törvények és az alkotmány kellő szigorral alkalmaztassanak.“ A fejedeleme ilyen alkotmányos nyilatkozatával szemben a miniszteriumnak nem lehetett volna más eljárásra utja, mint a melylyel a fejedelmi szónak őszinteségét tanusítja, azonban másnapon (decz. 24.) eddigi sáfárkodásáról beszámolás nélkül nem állott az államköltségvetés és pénzügyi törvények megszavazására hívni fel a házat. Ily eljárás méltán lázította fel a kamara többségét. A kormány felhívása 62 szavazattal 49 ellenében oly módon vetetett vissza, hogy a miniszterium nem kételkedhetett azt bizalmatlansági szavazatnak tekinteni s nem is késztetett az alkotmányosság teljes megtagadása nélkül lemondását beadni. A fejedelem következetesen a nemzetnek adott nyilatkozatához el fogadta a lemondást, Ghika János herceget (az 1866 febr. 11 emléketes minisztert) bizván meg kormány alkutással, ki azt a román lapokból látszik az oppositio soraiából alakította a következő ismeretes nevek: Herczeg Ghika János miniszter elnök és belügy-, herceg Sturza Demeter pénzügy-, Kariógdí Demeter igazságügy-, Rákovicza Miklós vallás- és közoktatás-, Katárgiu Kalmach külügy-, Penkovics Kálmán had- és Berendeiu Demeter köz-munkügyi miniszter.

A „Bukuresti Romanulu“ egyike a legtekintélyesebb román lapoknak, az alkotmányosság és törvényesség állapotába visszahelyezés horderejével bírónak tekinti az új miniszterium összealkotását. (Szivünkbenél óhajtuk, hogy a szomszéd állam új kormánya a hozzá kötött reményeknek megvalósulását igazolja. Szerk.)

VIDÉK.

Udvarhelyszék, jan. 22. Követválasztásunk feb. 4. és következő napjaira van kitűzve.

Jobboldali követjelöltünk — Török Albert, kinek megválasztása iránt nincs is semmi kétségünk.

A baloldal részéről megjelent szerencsét próbálni Orbán Balázs, s föllépett követjelöltj gyanánt, mint ő mondja, azon okból, mert egy ref. pap az ő monumentális munkáját compilatióknak nevezte.) Ezen sértést elégtétel gyanánt elvárja, hogy Udvarhelyszéken követnek tegyék....

Biz' ez nevezetes ok! még megérem, hogy jövőben a kiesi fiam is eléáll nagy pityeregve, hogy ő követ akar lenni, mert — a kakas reá nézett.

*) Azt hisszük, hogy e szomszéd állam ügyeinek figyelemmel kísérése, olvasóinkra nézve, nem fog érdeketlen lenni; gondolkodtunk tehát, hogy annak mozgalmairól koronkint hű képet adhassunk. Szerk.

Már hiszen lehet annak a szegény falusi papnak a nyilatkozata O. Balázssra nézve világrendítő nagy baj, — hanem még sem kívánhatja, hogy mi „ezért“ egyszerre baloldaliak legyünk, s követő legyünk őt... Igazítsa el Orbán B. ezt a bajt a pappal, s hagyjon békét nekünk!

Egyébiránt erre mifelénk azt beszélik, hogy Orbán B. segítségére bejönek a marosszéki baloldali urak is — órálni, faluzni.

Azt bizony jól teszik! Szívesen látjuk. El is vagyunk készülve már a tiszteletökre — mindenféle vendégmarasztó eszközökkel. Mire hazamennék, mindenik az én familiámhoz fog tartozni.

Kesergeő Péter.

Pályázatok az országos magyar iparegyesület díszérmeire.

I. Egy hazai iparos alapítványa folytán az országos m. iparegyesület ez idén is, mint 1869- és 1870-ben, ezüst díszérmekeket fog kiadni oly iparosoknak, „kik üzletüket korszerű berendezés és okszerű ügyvitel által oly álláspontira emelték, miszerint hasonló külföldi üzletekkel a versenyt kiállhatják.“

E célra ezennel pályázat nyitattik.

A pályázni kívánók köllőleg felszerelt irataikat beazárolag 1871 évi február hó 15-éig adhatják be az orsz. m. iparegyesület igazgatóságához (Pest, országot 7. zs.); későbbben beadott pályázatok tekintetbe nem vétethetnek.

A pályázat eredménye az egyesület „Anyagi Érdekeink“ és „Industrie-Zeitung für Ungarn“ mű közlönyeiben, valamint a hazai nagyobb lapokban fog közzététetni.

II. Az orsz. magyar iparegyesület azon meggyőződésben levén, hogy az ipar előmenetelének egyik főtenyezőjét a szorgalmas, ügyes, pontos és lelkiismeretes munkások képezik, elhatározta, hogy munkásainak szorgalmának, kitartásának és előretörékvésének fokozása végett jutalmazó elismerésben kívánja részesíteni azon munkásokat, nevezetesen gyári szakvezetőket, kézműves-ségédekét és kiválóbb gyármunkásokat, kik hosszabb ideig egy munkaadónál dolgozván, szorgalmas és buzgó magukvisellete által vagy szakukban kifejtett elismerésre méltó jelességük által vagy a közvetlen felügyeletők alatt levő munkásoknak vagy tanulóknak okszerű vezetése vagy oktatása által a hazai ipar körül érdemeiket szereztek.

Az ezen tulajdonságokat kimutató munkások ezüst díszéremmel jutalmaztatnak, melyen a jutalmazotton kívül azon munkaadó vagy ipartelep is meg lesz nevezve, kinél vagy melyben az érdemeiket szereztek egy-szersmind pedig számukra okmány fog kiadni a jutalmazás okainak felsorolásával.

A pályázni kívánók munkaadójuk bizonyítványával ellátott beadványukat 1871. évi február 15-dikéig nyújthatják be az orsz. magyar iparegyesület igazgatóságához (Pest, országot 7. szám). Vidéki pályázóknál a munkaadó bizonyítványának a helyi hatóság által hitelesítve kell lenni.

A pályázat eredménye az iparegyesület „Anyagi Érdekeink“ és „Industrie-Zeitung für Ungarn“ című közlönyeiben, valamint a hazai nagyobb lapokban fog közzététetni.

Felkéretnek a gyárosok, ipartestületi előljárók és általában mindennemű iparos munkaadók, hogy munkásaikat e pályázatra figyelmeztessék.

Pest, 1871. évi január 1-én.

Az orsz. m. iparegyesület igazgatósága.

— A szászgyetem 9-es bizottsága immár megkezdé működését; az első ülésen dr. Lészai azt indítványozta, hogy dr. Kein, a bizottság előadója, a magyar munitcipális törvényt használva munkálata alapjául, s csak a netaláni eltéréseket formulázza. Dr. Lindner e javaslat ellen azonban azon nézetből kiindulva kelt ki, hogy az előadó működési szabadsága ne korlátoztassék, s az utatitadás teljesen kikerültessék. Az előadó, ennek következtében, tökéletesen szabad kezét nyert működésében. A szebeni ó-szász lap, honnan ez adatokat merítjük, azonban nem remél hamaros eredményt, miután dr. Kein szabadsággal hazautazott. — Ugyanazon lap szerint az universitás kiadásai eddig is 2640 frt, 44 öl fa (!) és 39 küldött uti-költségeibe kérültek. („K. K.“

— A magyar delegáció megkezdé érdemleges tárgyalásait, 21-iki ülésében a közös pénzügyminiszterium költségvetését fogadván el.

A tárgyalás folyama alatt csak ketten szólaltak fel, Zsedényi Ede, ki a pénzügyminiszter által újabban felállítani szándékolt két osztálytanácsos fizetésének megtagadását indítványozó különvéleményt adott be, mit a bizottság elvetett, — és Prileszky Tádé, ki az albizottság javaslatát pártolta, mely el is fogadtatott.

Általában egészen simán folyt le az egész, s valószínűleg a tengerészeti költségvetés tárgyában sem lesz nagy vita.

KÜLFÖLD.

A francia esatattérrel naponta borusabb és le-
verőbb hírek jutnak hozzánk; vagyis jobban mondva, a szabadság barátainak vágyó reményei által inspirált kedvezőbb hírek, mint chimérák, naponta ismét szertefoszlának... Volt szó róla, hogy Garibaldi fényes győzelmet aratott Dijon előtt; hogy Trochu egy kirohanást tett Párisból nagyszerű eredményekkel sat... de mindezek a francziák ügyét egy lépéssel sem látszanak előbbre vinni. Ezekkel szemben teljesen valósulni látszik az északi franczia hadsereg szétfoslása, és Chanzy alétsága. Párisban is a már jelzett inség szűlte pártszakadások az

